

REVISTA DE L'ASSOCIACIÓ CULTURAL

FENT CARRERANY

MARIA DE LA SALUT

ASSOCIACIÓ PREMSA FORANA
DE MALLORCA

PREMSA
FORANA

Número 56

MARÇ

Any 1991

Sumari

Editorial i sumari.....	2
Memòria RAM: Les noces.....	3
Lliçons de democràcia.....	4
Ha mort Francesc de Borja Moll.....	5
Sermó de Quaresma.....	5
Els verins.....	6
El consell insular i l'Associació de Premsa Forana ens feren feilons.....	6
Casa de la Vila.....	7
Xa xerradeta amb Salvador Ribas.....	8
L'amo en Pere des retratos: Retrat d'un retratista trobat.....	11
Bullit de notícies.....	12
Demografia. Telèfons d'interès.....	14
Ei temps. Temps passat.....	15
Rua 90.....	16
Correu Obert.....	18
Poemes i gloses.....	20
Carrerany Esportiu.....	21
Feim Carrerany.....	23

Fotografies:

Pere Ribas Colombram
Magí Ferriol Bauçà
Joana Maria Colombram Llompart
Jaume Mestre Llompart
Arxiu particular Salvador Ribas

Dibuixos:

Joana Maria Queralt Gibert

EDITORIAL

"DURA TAMEN MOLL SAXA CAUANTUR AQUA". "A PESAR DE LA SEVA DURESA, LA MOLLA AIGUA ARRIBA A FORADAR LA ROCA"; AIXÍ, AMB AQUESTS MOTS DEL POETA OVIDI I JUGANT AMB EL SEU LLINATGE EN LLATÍ, ENCAPÇALAVA EN FRANCESC DE B. MOLL ELS LLIBRES DE LA COLLECCIÓ LES ILLES D'OR.

EL LINGÜISTA MÉS IMPORTANT, AL COSTAT DEL SEU MESTRE ANTONI MA ALCOVER, QUE LES NOSTRES ILLES HAN DONAT A LA CULTURA CATALANA (EL LLEGAT DE LA SEVA IMMENSA OBRA AIXÍ HO DEMOSTRA) MORÍ A CIUTAT EL PASSAT 18 DE FEBRER.

NOMÉS PEL SEU DICCIONARI CATALÀ-VALENCIÀ-BALEAR, EN MOLL JA MEREXERIA OCUPAR UN LLOC D'HONOR DINS EL MÓN DE LA FILOLOGIA ROMÀNICA; AIXÒ NO OBSTANT LA SEVA FEINA INVESTIGADORA VA ANAR MOLT MÉS ENLLÀ, JA QUE DESTACÀ EN D'ALTRES CAMPS COM LA GRAMÀTICA, L'ONOMÀSTICA, LA LEXICOLOGIA, LA DIALECTOLOGIA, LA TRADUCCIÓ I COM A EDITOR. LA SEVA EDITORIAL, L'EDITORIAL MOLL, VA SER EL LLOC ON ELS ESCRITORS IL·LENCES TROBAREN L'AIJOPLUC, L'ACOLLIMENT I L'ÀNIM, PER SEGUIREXISTINT I DONAR MOSTRES DE LA VIVOR D'UNA LLENGUA, D'UNA CULTURA, D'UN POBLE QUE NO SE RESIGNAVA A LA SEVA SORT. LA HUMANITAT D'AQUEST PERSONATGE RESSALTAVA ENCARA MÉS ELS VALORS QUE LA CIÈNCIA FILOLÒGICA LI HAVIA CONCEDIT A BASTAMENT. TOTS RECORDAM AQUELLA VEU CÀLIDA I EXPRESSIVA QUE DES DE RÀDIO POPULAR ENS CONTAVA AQUELLES MERAVELLOSES RONDALLES D'EN JORDI DES RACÓ QUE OMPLEN D'ESCALFOR AQUELLES LLARGUES NITS DE L'HIVERN DE LA NOSTRA INFANTESA.

AQUEST HOME QUE EN UNA SOCIETAT NORMAL HAGUÉS ESTAT UNA FIGURA MÍTICA, LLOADAI ENALTIDAPERTOTHOM, VA VEURE COM LA SEVA FEINA ESDEVENIA CALLADA, CONSTANT, A CONTRAPÈL, FINS I TOT AMENACADA, PER UN PODER QUE NO ACCEPTAVA UN POBLE, EL NOSTRE POBLE, AMB UNA LLENGUA PRÒPIA DIFERENT A LA LLENGUA DEL PODER. DOL VEURE COM A LA SEVA MORT, LA HIPOCRESIDIA D'AQUESTA SOCIETAT NOSTRA HA SORTIT A LALLUMEN FORMA D'ELOGI A LA SEVA OBRA I A LA SEVA PERSONA, ABANS IGNORADA. PERSONATGES QUE L'HAVIEN COMBATUT, DIARIS QUE TENEN PROHIBIT ESCRIURE EN CATALÀ ALS SEUS COL·LABORADORS I QUE HAN UTILITZAT, SENSE CAP ESCRÚPOL, LA POLÈMICA LINGÜÍSTICA PER AUGMENTAR EL SEU TIRATGE, DONANT LLIÇONS DE DEMOCRÀCIA LINGÜÍSTICA, NO ERA UN ESPÈCTACLE MASSA AGRADABLE.

DEXEM-HO ESTAR, PERÒ. ENS QUEDA LA SEVA OBRA, ENS QUEDEN ELS MOTS. LA CONSTÀNCIA DE LA SEVA FEINA HA ACONSEGUIT, AMB ELS ANYS, FORADAR LA ROCA. DESCANSI EN PAU, DON FRANCESC.

EQUIP DE REDACCIÓ:

Magí Ferriol Bauçà
Pere Fons Pascual
Joan Gelabert i Mas
Jaume Mestre Llompart
Onofre Sureda Ribas

HAN PARTICIPAT EN AQUEST NÚMERO:

Miquel Morey i Mas, Pere Crespi i Salom, Damià Quetglas, Independents de Maria, Enric Pozo Mas, Club Ciclista de Maria de la Salut, Miquel Oliver Roig i Jaume Santardreu Sureda.

EDITA: Associació Cultural FENT CARRERANY, Sant Miquel, 11

07519 Maria de la Salut

IMPRIMEIX: Apostol y Civilizador. Petra.

Nº DEPÓSIT LEGAL: PM-457/1986

La redacció de Fent Carrerany
no es fa responsable de les
opinions dels qui hi escriuen

MEMÒRIA R.A.M.

LES NOCES

- Qui es casa avui? Demanen les veïnes, les qui no ho saben, a mitjan matí, quan senten tocar a missa.

- Es Na Margalida que es casa amb En Pep - responen les enterades, seguit d'altres aclariments.

Quan totes ja n'estan asseben-tades de qui són els nuvis, es produeix una concentració de la majoria d'elles a la Plaça des Pou, amb la curiosa esperança de gaudir de la presència de la núvia, tota blanca i engalanada, amb el seu ram de flors, camí de l'altar.

I el nuvi? Aquest la espera a l'entrada de l'església amb el seu mudat obscur i encorbatat, tal vegada el primer i únic que tindrà si els temps no canvien. Però a aquest ningú li fa cas; la verdadera protagonista de la cerimònia de les noces i els seus afegitons és ella. El nuvi és un element imprescindible però armònicament in-necessari.

El costum era que la núvia fes el camí de caseva a l'església a peu. Ella, amb el seu vel infinit, encapçalava la comitiva formada per pares i familiars: en tot el seu recorregut rebia les admira-cions de les qui sortien a veure-la i morir-se de ganes d'ocupar el seu lloc. Perquè les núvies sempre són molt guapes, i la felicitat interior vessa pel seu rostre, contagiant als qui l'envolten, tramudant-se en nervio-sisme en determinats i comptats mo-ments.

La missa-cerimònia no ha canviat molt de llavors ençà. Els propis de la mateixa litúrgia. Així com el costum de tirar-los arròs a la sortida del temple, del qual desconec l'origen i significat.

Els refrescs res tenien a veure

LA NUVIA IMPACIENT

- **Ala, filla meva, que vols un murto?**
- **No, ma mareta, no ma mare no.**
- **Ala, filla meva, que vols una gla?**
- **No, ma mareta, jo me vull casar.**
- **Ala, filla meva, estaràs un any.**
- **No, ma mareta, vull casar-me enguany.**
- **Ala, filla meva, estaràs un mes.**
- **No, ma mareta, no puc estar més.**
- **Ala, filla meva, estaràs un dia.**
- **No, ma mareta, jo me moriria.**
- **Ala, filla meva, estaràs un poc.**
- **No, ma mareta, que se pega foc.**

Cançó popular.

amb els dels grans banquets actuals a diferents restaurants o barbacoes. Però, per això, no deixaven de ser la major demostració de festa i alegria. Aquests solien tenir lloc al cine. S'hi col·locaven llargues taules amb cadires apleguedisses on ens atepíem de xocolata amb ensaimades, començàvem a tastar el xampany i fumàvem el primer cigarret en públic. Més envant vengué l'època de l'arròs brut.

Com és normal, les meves vivències són més d'espectador extern que de convidat. Així quan sortíem de l'escola al cine hi havia un refresco, amb els altres al.lots rondinàvem per l'entrada esperant aconseguir alguna ensaimada cosa que sempre logràvem, ja fos perquè algú ens la donàs o bé perquè, amb el nostre atre-viment, entràvem a agafar-ne.

Magí Ferriol

LLIÇONS DE DEMOCRÀCIA

Sempre que es produeixen notícies de relleu, els polítics de torn aprofiten la situació per fer declaracions i sortir a les primeres pàgines dels diaris i altres mitjans de comunicació. Encara que les seves opinions no ens afectin directament, sí ens poden afectar si en el seu contingut es posa en dubte i es juga brut amb el sistema democràtic. Tant negar la informació a l'opinió pública, no voler acceptar les majories, com cessar alts càrrecs de l'administració per firmar manifestes a favor de la pau, són accions totalment fora del joc democràtic. Passem a desglossar més detingudament aquestes actuacions.

El dia 30 de gener, el Parlament Balear gràcies al vot del "regionalista" Miquel Pasqual va aprovar la Llei d'Espais Naturals, en la qual s'inclouen com a Àrees d'Especial Interès i a protegir, les Salines d'Eivissa, la Serra de Tramuntana de Mallorca, les Dunes de Son Real i hi va haver una

"... n'hi ha que no volen acceptar les lleis imposades per la majoria, perquè van en contra dels seus interessos particulars,..."

proposta que sol·licitava que arribàs fins a Montblanc (n'hi havia que encara esperaven que arribassin els 30 milions).

Bé, un cop acabada la sessió plenària el "Nostre" President, el Sr. Cañellas, fa unes declaracions en les quals manifesta que si en les properes eleccions obté la majoria absoluta, rectificarà la mencionada Llei. Recordem que el Sr. Cañellas era un dels promotors de la urbanització prevista a les Salines d'Eivissa). Què vos sembla aquesta endemesa? Aquest senyor es deu pensar que sols ell està en possessió de la raó i va ben errat de comptes. Es d'agrair que ho manifestàs públicament, així l'elector sabrà al que s'ha d'atendre.

D'altra banda, el Sr. González, Presidente del Gobierno, manifesta que a cap ciutadà de l'Estat espanyol no li importa l'ajuda logística que aquest Estat dóna a la força multinacional, també es pot llegir USA, per arrasar i destruir ciutats i vides humanes. I aquest altre que es pensa que els ciutadans just servim per pagar impostos? També volem saber que es fa amb el nostres duros.

Més endavant, a mitjan mes de febrer, l'ex-comunista Jorge Semprún, ara enrolat com a Ministro de Cultura amb el

gabinet Psocialista, fa unes manifestacions tant enjoiadores com aquestes: "els esquerrismes són coses d'infants". Ell, que s'omple la boca parlant del seu exili, les seves persecucions i de l'estada al camp de concentració de Buchenwald, que vagi alerta que no li faci un tro. Aquest mateix senyor, exercint el seu càrrec de ministre i escoltant "la voz de su amo" cessa dos directors generals (el de belles arts i el del llibre) per adherir-se a un manifest en el que es sol·licitava la pau al Golf Pèrsic.

Si de veritat vivim en un estat democràtic, i n'hi ha que no volen acceptar les lleis imposades per la majoria, perquè van en contra dels seus interessos particulars, altres neguen informació a l'opinió pública, o destitueixen a alts càrrecs de l'administració pel fet d'adherir-se a un comunicat democràtic per la pau i que al gran "Quefe" no li va agradar.

Nosaltres si de veritat creim en la democràcia i no volem acceptar accions com aquestes i moltes més que no he anomenat, sols ens queda una opció: jugar amb la nostra arma secreta i donar-los el càstig que es mereixen amb la cosa que els fa més mal. El nostre vot.

Miquel Morey i Mas.

A P L E C

D E

**RONDAIES
MALLORQUINES**

amb dibuixos d'En Josep Moll i Francesc de B. Moll

HA MORT FRANCESC DE BORJA MOLL

Als 87 anys, va morir, el passat 18 de Febrer, un dels pares de la "Nostra Llengua", en Francesc de Borja Moll i Casasnovas. La seva mort ha suposat una commoció dins el món cultural de les nostres Illes ja que representava la mort d'un dels artífexs de la llengua catalana moderna a la qual va dedicar la seva vida. L'il·lustre filòleg, continuador de la gran obra de Mossèn Antoni Maria Alcover, del que va esser deixeble, és un dels grans homes del nostre temps, del nostre poble que va saber vèncer totes les dificultats polítiques i socials i va salvar, defensar i augmentar la llengua que forma part de la nostra identitat com a poble. Sense cap dubte ha estat una de les persones que més ha fet per la nostra llengua.

Va néixer a Ciutadella el 10 d'octubre de l'any 1903. Fou durant la seva època d'estudiant al seminari quan va començar a sentir una gran afeció pels diccionaris, a consultar-los i a contemplar-los, descobrint-hi alguna omissió. Ja de jove va escriure un suplement al "Vocabulario Menorquin-Castellano" del pedagog Joan Benejam. L'assignatura predilecta del jove Francesc al seminari era el llatí i el va estudiar amb vertader entusiasme, destacant el seu amor pels autors clàssics llatins. Tots recordam el dibuixos de "Les Rondalles", de molts dels quals n'era autor en Francesc de Borja Moll. L'any 1917 n'Antoni Maria Alcover va anar a Ciutadella per organitzar la recollida de vocables menorquins per a in-

corporar-los al seu "Gran Diccionari de la Llengua Catalana". Francesc de Borja Moll va esser un dels seus alumnes a les reunions que es varen fer per tal d'iniciar, a professors i alumnes, en la tasca de recollir i fixar paraules típiques d'aquella illa i degut a l'entusiasme i decisió que hi posà va esser nomenat per Mossèn Alcover corresponsal del Diccionari a Menorca a pesar del seus 13 anys.

L'any 1922 recollint una invitació que li havia fet Mossèn Alcover en les seves cartes, Francesc de Borja Moll es presentà a la seva casa de Ciutat i va començar a treballar amb ell en la confecció del Gran Diccionari. A la mort d'Alcover, l'any 1932, Moll es va haver d'enfrontar sol a la tasca de la confecció de l'obra inacabada. Des d'aquell moment i, sobretot, durant la Guerra Civil, va dedicar el seu temps a una feina que a l'any 1982 comptava ja en 400 volums.

Sense cap dubte, el que més va satisfer el filòleg va esser la publicació dels seus toms del "Diccionari Català-Valencià-Balear".

A més de la seva activitat literària, Francesc de Borja Moll fou professor d'alemany i francès a un institut de batxillerat fins a l'any 1967 i de la Secció Universitària de Barcelona a Ciutat, vice-rector i rector de l'Estudi General Lul·lià i va participar en dues empreses científiques dedicades a geografia lingüística. Durant la seva vida va rebre moltes distincions i reconeixements a la seva labor. Va ingressar a la Reial Acadèmia espanyola l'any 1935, i a l'Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona al 1948. Va esser membre honorari de l'Institut d'Estudis Catalans l'any 1960, doctor honoris causa per la Universitat de Basilea (1964), Barcelona (1975), Balear (1983) i València (1984). Va rebre el premi d'honor de les Lletres Catalanes (1971), premi Ossian LA Stiftung FYS de Hamburg (1978) i premi Manuel Sanchís Guarnier (1983).

Així mateix, fou nomenat Fill Predilecte de Ciutadella (1981), medalla d'or de la Generalitat de Catalunya (1983) i del Govern Autònom Balear (1983).

"REDACCIÓ FENT CARRERANY"**SERMÓ DE QUARESMA**

Enguany la Quaresma cristiana i el Ramadan islàmic coincidiran gairebé pels mateixos dies. Uns i altres, catòlics i musulmans, s'esforçaran per santificar-se i guanyar cel amb penitències, dejunis i pregàries.

Mentrestant, cristians i musulmans, ambdós confiant amb l'ajuda d'un mateix Déu, invocat amb dos noms diferents, es seguiran matant, destrossant, esmicolant i, el que és més trist encara, odiant.

Davant una tan absurda i escandalosa situació s'imposa per a tots, amb la força del martell picant damunt el mall, un regueró de preguntes:

Com és possible que en nom de Déu que és vida, llibertat, justícia, amor... es puguin cometre unes tals terribles atrocitats?

Com és possible anar a missa, resar, combregar i seguir després guardant rancor, covant enveges, arrabassant la pell del proïsme?

Com és possible que s'obri aquest abisme entre la religió i la vida, entre la quaresma o el ramadan i la realitat?

Crec que la resposta és simple alhora que profunda. Resam, anam a missa, feim actes de religió, però no donam la passa definitiva. No arribam a tombar-hi el coll. Aquesta passa es diu CONVERSIO.

CONVERTIR-SE és canviar. Parlam d'un canvi radical. Parlam d'un canvi de positures. De fugir del jo per anar cap a l'altre. Fugir de l'egoisme per apropar-nos a l'amor. La meva conversió és l'altre.

CONVERTIR-SE és comprometre'ns. Es mostrar cara. Sortir en deensa d'un amic, d'un pobre, d'un desgraciat, del que escorxen al meu davant.

CONVERTIR-SE és estimar.

Jaume Santandreu. Maria, 91.

ELS VERINS

Malgrat els avanços de la Ciència, l'home de la societat actual, cada dia més industrialitzada, està sotmès freqüentment a una gran diversitat de substàncies, productes tòxics que poden actuar com a verins al contacte amb la pell (productes resultants de la contaminació atmosfèrica) o bé actuant a dintre del cos una vegada s'hi han introduït (tal com és el cas del consum de drogues).

Històricament, l'home primitiu utilitzava diferents tipus de verins d'origen vegetal o animal amb unes finalitats molt concretes: provisió d'aliments; és a dir, a les societats primitives recol·lectores enverinaven les aigües d'un riu per tal de poder pescar. Utilitzaven substàncies procedents dels sucus de vegetals o productes amb propietats estupefaents. Aquests verins eren elaborats pels bruixots de les tribus donat-li un aire molt misteriós al procés i fins i tot utilitzant paraules màgiques.

A les societats africanes és freqüent utilitzar verins per enverinar les armes de guerra (Nigèria) i fins i tot experimentar amb individus criminals (Sudan). Moltes tribus de l'Amazònia cacen utilitzant micos mitjançant fletxes enverinades (curare) i que provoquen la mort de l'animal al moment.

Del punt de vista toxicològic hi ha dos tipus de verins: un

tipus forma amb la matèria viva cel·lular combinacions estables que poden provocar la mort (verins minerals, amoniac, sulfurant, oli de colza...) i un altre tipus forma combinacions poc estables comés el cas dels anestèsics, toxines procedents de microorganismes, alcaloides i el seu efecte és més lleuger i temporal.

Del punt de vista mèdic, molts de verins són aprofitables per la seva important propietat: la seva especificitat, és a dir, la capacitat d'actuar selectivament sobre determinades cèl·lules, teixits, òrgans o aparells dels essers vius. Són un exemple: la morfina (que inhibeix el sistema sensitiu) i la digitalina (que estimula les contraccions del cor).

Hi ha verins que fins i tot poden produir modificacions genètiques, és a dir, actuen sobre el material hereditari que es troba al nucli de les cèl·lules, és el DNA (àcid desoxirribonucleic) altres poden provocar la formació de defenses, anticòsols i reaccions al·lèrgiques.

La Ciència ha evolucionat moltíssim i ha fet ús d'aquestes substàncies en benefici de la humanitat, ja sigui sintetitzant-les al laboratori per combatre diferents agents responsables de malalties, aturar el creixement de cèl·lules canceroses. A vegades la seva utilització humanitària no està gaire clara i en prova d'això a la guerra del Golf Pèrsic continuament es parla de les armes químiques o bacteriològiques. Esperem que no s'utilitzin.

Pere Crespí i Salom.

EL CONSELL INSULAR I L'ASSOCIACIÓ DE LA PREMSA FORANA ENS FEREN FELLONS.

L'Associació de la Premsa Forana convoca cada any unes distincions simbòliques a personatges de la vida dels diferents pobles de Mallorca que s'hagin distingit per la seva tasca en aspectes ben diversos de la nostra convivència ciutadana.

Aquest any se celebrava la quarta convocatòria i com a les tres primeres la nostra revista hi presentà un candidat. N'Esteve Mas, que durant tants d'anys ha estat vinculat al futbol maríer, bé mereixia una distinció. I efectivament, així va ésser.

Amb el patrocini del Consell Insular s'ha celebrat un sopar on s'ha convidat la Premsa Forana en general i els premiats en particular. No sabem què ha passat, però ni els membres de la redacció de la nostra revista, ni l'interessat, en aquest cas n'Esteve, no en varen saber res de la concessió ni del lliurament de la distinció, fins que aquesta ja havia passat.

Ho sentim molt, sobretot per n'Esteve, perquè una

distinció així fa justícia a un esforç massa vegades ignorat i sovint poc valorat. Creim que avisar sis revistes, 6 eren els premiats, no deva ésser tan difícil per a tot un Consell Insular ni per a la Premsa Forana. Sobre de la distinció a través dels diaris ens va caure molt tort. L'alegria del premi per n'Esteve no ens ha de privar la nostra protesta per la manera com se'ns ha tractat.

Redacció.

CASA DE LA VILA

PLE DE DIA 8 DE FEBRER

Sessió extraordinària a la qual hi assisteixen tots els seus components. Es prengueren els següents acords:

- 1.- Aprovar, per unanimitat, les actes de les tres sessions anteriors. (5-11-90, 19-12-90 i 28-12-90)
- 2.- Aprovar, per unanimitat, la proposta de la batlia consistent en sol·licitar una subvenció de 200.000 pts a l'INSERSO per a despeses d'infraestructura i equipament del menjador social i una ajuda per menú/persona/dia.
- 3.- Aprovar, per unanimitat, la proposta de la batlia consistent en resoldre el Conveni Urbanístic entre l'Ajuntament i l'empresa Meridional Mallorca S.A. per incumpliment d'aquesta, amb reserva de poder exercitar les oportunes accions reclamant la indemnització dels danys i perjudicis que siguin procedents.

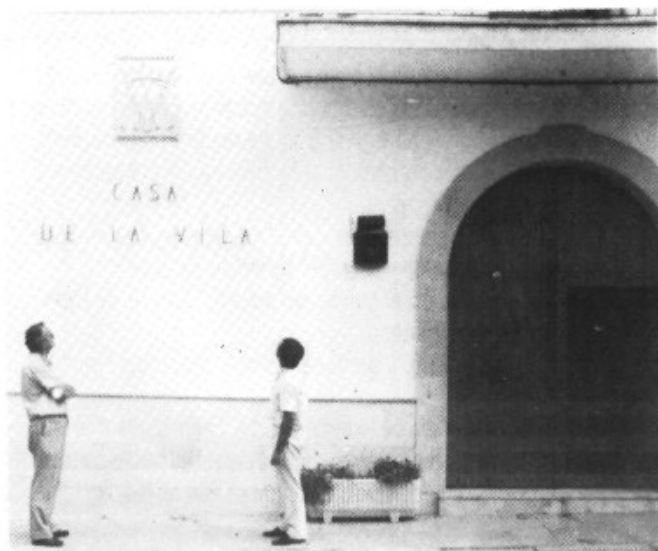
COMISSIÓ DE GOVERN DE DIA 14 DE FEBRER

Sessió Ordinària a la qual hi assisteixen tots els seus components. Es prengueren els següents acords:

- 1.- Aprovar, per unanimitat, l'acta de la sessió anterior (27-12-90)
- 2.- Aprovar, per unanimitat, sol·licitar a la Conselleria Adjunta a la Presidència una ajuda per a l'adquisició d'un vehicle i moto-bomba elèctrica, dins el Pla Singular en matèria de Polícies Locals i Protecció Civil.
- 3.- Aprovar, per unanimitat, la proposta de batlia consistent en sol·licitar una ajuda de 600.000 pts. a la Conselleria Adjunta a la Presidència per a la millora de la infraestructura del municipi (arreglar els clots dels carrers).
- 4.- Aprovar, per unanimitat, concertar amb la Mútua General, la cobertura de les contingències d'accident de treball i malaltia i cessar amb el INSS, a partir de l'1 de Març de 1991.
- 5.- Aprovar, per unanimitat, informar favorablement la construcció de vivenda unifamiliar en parcel·la 163, polígon 3, denominat "Davant Sa Raval" i remetre-lo a la Comissió Insular d'Urbanisme.
- 6.- Aprovar, per unanimitat, la segona certificació de les obres "Captació i elevació aigua potable i depòsit regulador" per import de 3.663.593 pts. i la seva remissió al CIM.
- 7.- Aprovar, per unanimitat, 9 expedients d'obres menors.
- 8.- Asseblar-se de les gestions fetes per la batlia amb la possible compra de terrenys per a l'ampliació del Cementiri Municipal.
- 9.- Precs i Preguntes: Ningú va fer-ne ús.

PLE DE DIA 21 DE FEBRER

Sessió ordinària a la qual hi assisteixen tots els seus

components. Es prengueren els següents acords:

- 1.- Aprovar, per unanimitat, l'acta de la sessió anterior (8-2-91).
 - 2.- Aprovar, per unanimitat, la rectificació de les mesures en l'acord d'adquisició de la finca rústica "Roqueta" per a ubicació del depòsit regulador.
- PUNT D'URGÈNCIA: Prèvia declaració d'urgència, per unanimitat, s'aprovà, també per unanimitat, la següent moció, presentada pel grup municipal Independents de Maria:

"Davant la mort de l'insigne lingüista Sr. Francesc de Borja Moll, i tenint en compte el que ha representat per a la nostra cultura i la nostra llengua, en els diferents caires d'investigador, recopilador, editor, difusor, pedagog, ... i un llarg etcètera, és per la qual cosa que proposam que s'acordi, en sessió plenària, reconèixer aquests mèrits i enviar la condolència d'aquest Ajuntament a la seva família."

- 3.- Precs i preguntes: El Sr. Batle comença donant unes informacions sobre asfaltats de camins, ús de l'aigua de Roqueta i El Cementiri Municipal.

El Sr. Rafel Oliver demana perquè s'han demanat per a asfaltar els de Son Rebassa i Es Gassons i no uns altres. Se li contesta perquè ho necessiten. També demana per l'estat del menjador de la tercera Edat.

El Sr. Miquel Torelló demana sol·licitar una ajuda per a cobrir la piscina, un local o despatx a l'ajuntament per als diferents partits polítics fer les seves gestions públiques i sobre l'assumpte Montblanc de les quals coses és informat

SA XERRADETA AMB

SA XERRADETA AMB ELS FORNERS DE SA RAVAL

Quan parlendels forn timers de Sa Raval, tothom sap ben bé qui són: l'amo En Salvador Ribas Mas, de 83 anys, casat amb la madona Bàrbara Ferriol Payeras, de 79 anys. Tenen dos fills i tres nets. El número 89 és casa seva, lloc oberta qui vulgui anar-hi. Són una parella molt simpàtica, agradable i alegre. Un passa gust d'entrar-hi, seure una estoneta dins la cuina i dialogar amb gent tan atenta.

Primerament, li demanam al Salvador pel seu naixement, i contesta així:

* Vaig néixer aquí mateix, en el cuarto de davant. Som fill de Pere i Margalida i fórem quatre germans.

Per no deixar calada, li demanam sobre l'escola, i l'amo En Salvador contesta:

* Anava a escola aquí on ara és la tercera Edat. Erem molts d'al.lots i només hi havia un mestre; quasi tenia feina de pegar un poc a cada un. A mi me pegava sense culpa i vaig dir a mumare que no hi volia tornar pus.

- I els pares que teren?

* Me llogaren per porquer a l'Avalleta de Petra, a una finca d'on es deia que el senyor havia anat Argentina a terdobbers, que allà s'havia casat amb una senyora rica i quantomavalatirà alamar perquè era negra. Això ho sentia contar als majors en aquella possessió.

De quin manera en Salvador et escoltava i gravava dins la seva

**"SI NO FAS
MAL NO IM-
PORTA TE
CONFESSIS"**

innocent i tendra memòria.

- Hi estareu molt de temps a S'Avalleta?

* Dos anys i cobrava un duro cada mes i panxeta plena. Llavors vaig passar en Es Rafelet de Manacor i me recorda que un dia, quan n'adava dins el safareig, va passar el general Weyler, acompanyat de carruatges i molta gent i jo me vaig acotar perquè no me vessin; anava nuu. En aquests temps no teniem banyadors. Aleshores tenia 12 anys.

En Es Rafelet guardava 50 ovelles i les munyia i me donaven 13 duros cada any.

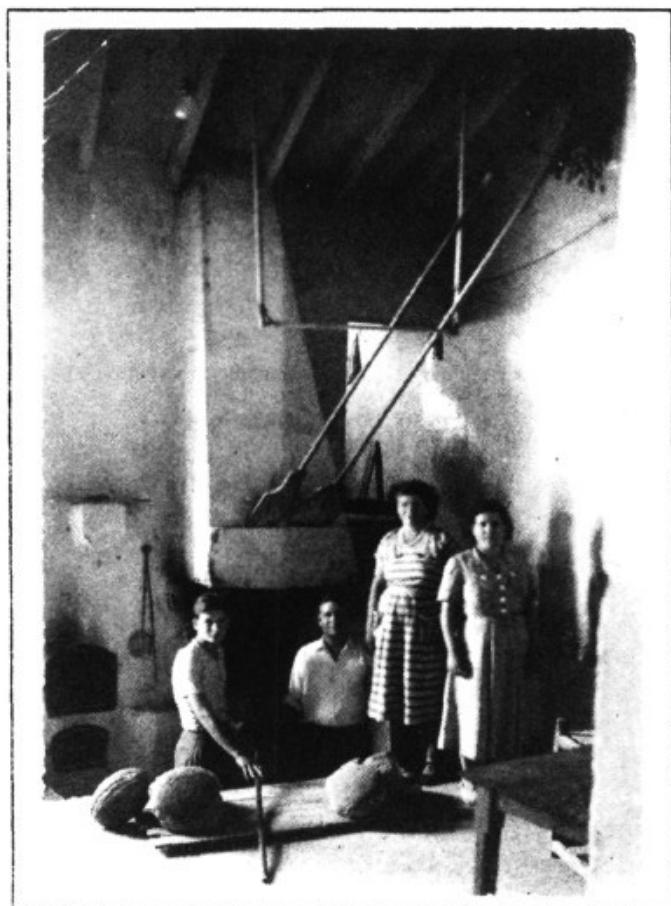
Ara l'amo En Salvador creu que seria hora de dur un poc d'aigua, però madò Bàrbara troba que això és cosa poca i ell diu que l'aigua és la beguda més sana. Al marit li duu un tassó gran d'alumini i ami un tassó de vidre ben apreperit. Pegam un bon tir d'aigua fresca i l'amo En Salvador continua:

* Llavors vaig passar a Roqueta amb l'amo En Pere, que era germà del senyor, que era un capellà. L'amo En Pere era una bona persona. Aquí posàrem una barquera de porcs i quan els venguérem, l'amo En Pere me va mostrar es doblers. N'hi havia una bona grapada. No n'havia vist tants mai d'aplegats.

- De Roqueta, a on pegàreu?

* Al punt vaig tenir 15 anys i volia provar un poc d'aventura. Tenia com a idea de fer de forner. Vaig pensar que a Palma tendria més oportunitats i m'hi vaig espitxar. Me n'anava de forn en forn, cercant feina i a la fi me varen voler a la panaderia de Can Rollet d'El Terreno. Hi vaig estar devers un any. Allà guanyava 15 pessetes cada més i mantengut. Llavors vaig passar a la panaderia "Joan Garau" i hi vaig fer feina 3 o 4 anys. Aquí aprenc de panader. El forner era un bon mestre; vago de tot, però sabia bé el que feia; per descomptat que la feina la feia jo. Ell me va ensenyar i allà me vaig fer home. Això era en el carrer de la Ferreria.

L'amo En Salvador, somrient i ocultant no sé quines coses, diu que ja tenia 20 anys, que cobrava 16 duros cada mes i que tenia ganes de tornar a Maria. Home resolt com ell tot sol, agafa el boliquet i, tot un ciutadà espavilat, retorna al poble. Ell ja ha après l'ofici, ja té fama i li és

SALVADOR RIBAS, ES FORNER DE SA RAVAL

fàcil col·locar-se.

* Quan vaig tornar a Maria me digueren per anar a Santa Margalida, en el forn de CaEs Salvadors. Aquí ja vaig cobrar 18 duros, ben menjati ben begut. Els Salvadors eren bona gent de tot, una família jueva molt unida. Jo m'hi trobava com a ca nostra i com un fill. Allà me vaig trobar amb la novetat de les sanalletes.

- I què era això l'amo En Salvador?

* Cada client duia la seva farina dins una sanalleta; noltros la pesàvem i llavors la mesclàvem, fèiem la pasterada, la coviem i donàvem a cada un el que li tocava segons la quantitat de farina que havia duit. Només hi vaig estar un any.

- I llavors?

* Jo ja era un pollastrell, tenia 21 anys i ganes ferm de fer alguna coseta més. Els ravalers m'animaren per posar un forn. Jo els vaig creure i vaig caure dins aquesta trampa.

- Com fou aquesta convidada, aquesta primera autonomia?

* Ma mare, els veinats i un servidor, en dos mesos tenguérem un forn fet i començàrem a enfornar pa i tota altra cosa.

- Què feren els veinats?

* Aleshores a Maria hi havia molta d'unió, els veinats me traginaren gratis tots els maresos i així entre nosaltres i Sa Raval poguérem construir el forn. Tot d'una que vaig poder fer foc al forn vaig coure ensaimades a voler per a tothom.

- Me parlau de la vostra mare, i el vostre pare on era?

* Ja era mort. Ell morí quan jo tenia 14 anys. Me'n record bé perquè noltros teníem una somera i jo vaig demanar a mon pare per a manar-la a un cavall negre, molt hermós que hi havia a l'entrada de Sineu. Ell me va dir que, si jo me n'entenia d'aquests assumptes, hi podia anar. M'hi vaig espitjar aixecat dalt la somera. El cavall al punt la tengué arreglada i la somera parí un mul gros i hermós. El mulet es posà malalt dels ulls i anàrem a cercar l'amo En Payeras; aquest li receptà polseta de sípia. Ja me teniu cap a la mar a cercar la sípia. Amb un canonet li tiràrem aquella pols dins els ulls i l'animal es curà. Mon pare comprà una quarterada de terra a Son Riera. Hi havia figueres i, com era costum en aquell temps, férem un sequer de figues. La somera i el mulet comien per

allà i començaren a trepitjar els canyissos. Mon pare es posà nerviós, volia agafar els animals i morí allà mateix.

- Contau l'amo En Salvador, que tot són orelles.

* Idò, com si això fos poc, també esposà malalta ma mare i la tenguérem 40 dies a la clínica. Jo havia fet 4 porcs grassos i els havia venut a 40 duros. La clínica me costà 40 duros, un duro per dia.

Aquí entra en acció la madona Bàrbara. El Salvador fa de fomer a Sa Raval, és un jove de vinti pico d'anys i les al·lotes el se volen rifar.

- Com fou aquest enamorament, madò Bàrbara?

* Jo vivia en el número 4 d'aquest carrer, la germana del fomer feia de cosidora i jo hi anava a aprendre de cosir. Apoc a poc ens coneguérem, ens miràrem, parlàrem i ja ho crec que ens enamoràrem de bons i de veres. Pensàrem casar-nos i férem un bon convit, ensaimades a voler robiols de "quema" i sarau per llarg.

Ara l'amo En Salvador ja és casat, ja no és tot sol, té amb qui compartir les alegries i les penes, els dies i les nits i li demanam que ens

Receptes del fomer, quan era jove

*Fecha de el Dia 2 de Enero
de año 1927. mepongo a escribir cosas
de mi oficio des que me de 28 meses que
hace de suero.*

*En casa de Sr Don Juan grau
maestro de 30 años de a daa.
Calle de Herreria 88 Palma..
buen maestro ganadero y pastelero,
y por eso es que yo a juende de
trabajar*

*Creznell de ganada
debes de poner
16 unzas de azúcar
16 unzas de raim
12 unzas de agua
de jero 2 unzas 10 rebentinx*

*que lo voy Salvador. Ribas...
S.*

**"A POC A POC ENS
CONEGUÉREM, ENS
MIRÀREM, PARLÀREM I JA
HO CREC QUE ENS
ENAMORÀREM DE BONS I
DE VERES."**

parli un poquet del seu forn, del forn de Sa Raval.

* Llavors a Maria hi havia molta gent, més de tres mil persones. Totes les cases eren plenes. Una gent pastava a ca seva, d'altres duien la farina i la pastàvem aquí. Record que l'apotecari dugué la farina un bon grapat d'anys. Les famílies normals feien de tres a cinc pans setmanals.

- Quina quantitat de pa fèieu en un dia normal?

* De deu a dotze fanyadors. El fanyador era de quatre a cinc pans. Entre una cosa i l'altre solíem fer un centenar de pans.

- Devia ser un forn de llenya?

* Naturalment. Solíem dur la llenya de Son Ferraguç, Montblanc, Defla, Son Marron, etc. A més noltros compràvem bastanta llenya.

- Només fèieu pa?

* No, fèiem més coses. Abans del pas solíem coure de vint a trenta coques diàries.

- Ara, si no és massa allargar, vos demanàrem que fèieu per Nadal, Pasqua i la Mare de Déu, que eren les festes més assenyalsades?

* Per Nadal solíem fer coques durant 8 dies i en fèiem més de cent cada dia: coques bambes, coques amb tallades i sucre, etc. També els rostits: porcelles, pollastres, conills i eriçons. Els eriçons rostits eren molt bons. Llavors en caçaven bastants.

- I per a Pasqua?

* Les panades i els robiols anaven davant. La majoria els feien a ca seva i els duien a coure. En covíem un parell cada dia. En passàvem pel forn dues o tres mil i les cobràvem a deu cèntim sa panada. També fèiem crespells.

- I per la Mare de Déu?

* Ensaimades grosses, plenes de confitura de cabell d'àngel, massapà de bessons, farina i sucre, porcelles rostides tantes mai. La gent volia fer festa i amb so menjar bé no quedaven endarrerits per aquestes dates. Corríem els anys 1930.

- Altres festes, l'amo En Salvador?

* Quan combregaven els allotjats fèiem ensaimades de 15 cèntims i xocolata. Hi havia anys que en fèiem unes tres mil.

- I pels casaments?

* També fèiem xocolata amb ensaimades.

- Que més ens conta d'aquest bon poble de Maria?

* Com a cosa important diria que, quan ja feia de forner a Maria, els vespres anàvem un grup d'amics a veure un mestre molt bo que nomia Madrigal. Aquest mos va donar molts i bons consells.

- Que més, forner Salvador?

* També record que, durant aquests anys, essent aquí el Madrigal, l'Ajuntament va comprar el que ara és la placeta de davant el portal de les dones. Hi havia una casa vella i una cisterna. De la cisterna, un tal Joan Necto, en va demanar tres-cents duros i tothom trobava que era massa. El mestre Madrigal, home honrat i gran comunista, defensava que tal quantitat era exagerada i que això era un abús. A rel d'això el secretari va haver de prendre possessori de l'ajuntament enmig de guàrdies civils i bona part del poble protestava. Llavors hi havia homes valents a Maria.

Finalment el forner Salvador, parlant d'abusos, conta que a la seva padrina n'hi feren una de llastimosa.

* Mon pare era fill de viuda i podia no fer el servici militar. El secretari de l'ajuntament li va demanar 50 duros per arreglar-li els papers i la padrina els va manllevar i els hi va dur plorant.

- Quin consell ens donàreu, amic Salvador?

* Fe les coses i les hi trobaràs. Ajuda al qui puguis. No facis mal a ningú. Si no fas mal no importa te confessis.

Gràcies, l'amo En Salvador, que pogueu viure molts d'anys en companyia de la vostra estimada Bàrbara, envoltat dels vostros, de tota Sa Raval i Maria.

Pere Fons.

"L' AIGUA ÉS LA BEGUDA MÉS SANA"

L'AMO EN PERE DES RETRATOS: RETRAT D'UN RETRATISTA RETROBAT.

Arreu del món hi ha museus de la fotografia i galeries que en fan exposicions artístiques. Més encara, ara que l'invent de Niepce ha fet els 150 anys. Aquí la recerca vers el tema fotogràfic acaba d'arrancar i esperem que no sia un altre intent de seguir les modes. Les institucions hi tenen més a dir que els investigadors. I, fins i tot, que els col·leccionistes o els habituals aficionats a tot i professionals de res, que sovintegen tant per aquí.

L'adquisició que féu l'Estat de la col·lecció de Jeroni Juan Tous (1981) fou un primer pas. L'exposició del fons Cardona Gonyalons (1985), un altre alicient pels col·leccionistes. Però una dedicació clara i professional al tema no l'han empresa fins fa poc llicenciades en art com Caterina Aguiló i Maria Josep Mulet. Deixant de banda altres estudis i publicacions, l'ajuntament de Palma, darrerament, dedica especial esment al tema. A més, l'adquisició de la biblioteca de l'historiador Gabriel Llabrés Quintana ha suposat el descobriment d'un bon grapat de plaques de vidre del fotògraf Pere Mascaró, que possiblement van ser adquirides abans de la mort de l'historiador l'any 1928, dos anys després de l'arribada de Pere Mascaró a l'illa des d'Argentina amb la Dago Orgues 18 x24 nova de trinquis. Ara, Joan Ramon Bonet vigila la possibilitat dels negatius per ser exposats.

La biografia de Pere Mascaró és un poc aquesta història de la fotografia a Mallorca. Als més sensibles els causa tristors l'oblit en el qual va morir el 16 de febrer de 1972 a Maria de la Salut.

Per als col·leccionistes, fou tan eixorc com per les tres esposes que va tenir. I per als investigadors, la seva vida i la seva feina es difon dins la boirina de la història com s'ha perdut bona part del patrimoni fotogràfic, per la fragilitat del material i la poca consideració de l'ofici i la matèria.

Sorpren no trobar estudis a la biografia de Pere Mascaró. Fou un entusiasta autodidacte, fill d'un llaurador de Maria. Al registre es data el seu naixement el 13 de setembre de 1888 i figura com a cambrer a l'acta matrimonial de 1912. Serà quan tornen molts d'indians i s'estableixen a Maria, el darrer poble en establir les grans possessions, quan descobreix les Amèriques. A Argentina va treballar d'empleat d'apotecaria, de cambrer a l'Hotel Madrid, de porter al Banc Nacional i de fotògraf a un balneari. L'ofici que va aprendre d'un tal Emili Soler, va ser la seva fortuna americana. Arribat a Mallorca, l'any 1926 es comprà un carro per anar d'un lloc a l'altre i exercir la seva professió.

Les fotografies

Pere Mascaró s'incorporà una mica tard al boom de la fotografia, que comprèn de l'any vint fins al 1936, però fou un dels professionals més populars de la Part Forana, precisament perquè aprofitava l'avinentsa d'un mercat, una festa o un esdeveniment social o polític per ser allà i captà la imatge. I treballà moltíssim el paisatge, seguint el corrent llunà dels llibres il·lustrats i iniciant el negoci de les targetes postals, que

anava a vendre als hotels a reial (25 cèntims).

Si el retrat havia estat el fet impulsor de la indústria fotogràfica, fotografiar paisatges i fets puntuals per a col·laborar amb premsa il·lustrada o a les primeres guies turístiques, va ser la dedicació més fructífera i més innovadora d'aquest període. La Mallorca nova i innovadora requeria nous llenguatges. Pere Mascaró copsà molts esdeveniments que publicava la premsa i féu molt de paisatge. Però sobretot, treballà el grup: festes, pagesos fent les seves feines, menestrals amb les eines a la mà, parelles, ... Era el temps que l'objectiu de la càmera imposava respecte i calia "pose" davant el temps d'exposició del negatiu.

La guerra civil dugué aires de mancances i tristors. Molts de fotògrafs es van retirar. Mascaró, però, amb les seves visites a mercats va aprendre l'art del mercadeig i a les taleques hi portava productes prohibits juntament amb els ormetjos de l'ofici, al llarg de la postguerra, quan la resta de col·legues es retirava a l'estudi per dedicar-se al retrat de carnet o la foto familiar.

Ja era vell quan el negoci de la foto era posartenda i vendre màquines. Ja no va poder adaptar-se a les noves tècniques i a les noves maneres. Fins i tot, la gent va perdre el respecte a l'objectiu i a l'ofici. Mestre Pere, aquell home bohemi carregat de taleques, tripodes de fusta i porta-retrats, va esdevenir un singular personatge que tenia moltes històries a caseva a l'antiga entre bombilles enormes, malposades a perllongues que il·luminaven un decorat ranci. Ara és l'hora de retrobar el retratista, quan surt a llum la seva obra.

BULLIT DE NOTÍCIES

Collegi Públic A. MONJO
MARIA DE LA SALUT

RESEMBRA D'ARBRES

Hem observat que s'està procedint a treure la terra dels clots on manquen arbres als carrers. Això ens fa pensar que es semblaran. Aquest fet ens alegra molt.

NEVADA

El passat dijous, dia 14 de Febrer, la meteorologia ens dugué la sorpresa de la neu. Cap allà al migdia i durant aproximadament una hora nevà abundantment, deixant el poblet i els seus envoltants tot blancs. Recollírem 18 litres entre aigua i neu. Per llàstima o per sort, hi hagué opinions per a tots els gustos, aquesta durà poc, ja que la pluja i l'augment de la temperatura la fongué en poques hores.

CLOTS TAPATS

Durant aquests dies s'ha procedit a fer un repàs als carrers del poble que tenien clots. D'aquests, que n'hi havia de tota mida, n'érem un poble ric, per això era ben necessari tapar-los, no fos cosa venguessin els lladres i ens els prenguessin.

ELS B-52 SOBREVOLEN MARIA

Aquests dies haureu pogut observar les esteles que deixen al cel els bombarders nordamericans B-52 quan passen per damunt Maria, camí del Golf Pèrsic. Són molt fàcils de distingir ja que la seva ruta és ben diferent de la que segueixen els avions comercials. Això ens fa pensar que la guerra no es tan enfora com pareix.

VIATGE A MADRID

L'anada a Madrid que tenia programada la nostra escola des del principi de curs, ha estat fallida. Es veu que la gent, en aquests moments, no vol viatjar, que està millor a casa seva. Per això ha quedat ajornat per una ocasió més adient.

Sorteig d'un Televisor Telefunken 14'' Mando a distància.

En combinació amb les quatre darreres xifres del Sorteig del Cupó de l'ONCE, del dia 5 d'Abril - 1991.

En benefici del C. P. A. MONJO de Maria de la Salut, amb l'objectiu de comprar una FOTOCOPIADORA.

Donatiu: 200 Ptes.

Caduca als 30 dies.

RIFA

El C.P. A. Monjo de Maria de la Salut, en un intent de recaptar diners per a comprar una fotocopiadora nova, ha organitzat una rifa.

Es farà el sorteig d'un televisor marca Telefunken 14" amb comandament a distància. El sorteig tindrà lloc el dia 5 d'Abril de 1.991 en combinació amb les quatre darreres xifres del Cupó de l'ONCE.

Com hem dit, és a benefici de l'Escola i dels seus alumnes, per això agrairíem la col·laboració de la gent, ja que representa una millora important a l'hora de treballar a l'escola, ja que aquest aparell s'ha tornat imprescindible.

➤ A la revista "Fent carrerany" s'inclou un estudi ben documentat sobre la història de l'església de Maria. A més d'una llarga entrevista que l'actual rector Mn. Pere Fons fa al seu antecessor, en els anys 30, Mn. Gabriel Server.

HA ESTAT NOTÍCIA

La Revista Fent Carrerany ha estat notícia al "Full Domini- cal", que edita el Bisbat de Mallorca, del 17 de Febrer de 1.991 al nº 7, dins l'apartat de "BREUS" pels treballs següents:

- Estudi de la Història de l'Església de Maria fet per Bartomeu Pastor i Sureda.

- Entrevista al Mossèn Gabriel Server, capellà del poble als anys 30 feta per l'actual Rector Mn. Pere Fons.

"AGRICULTOR EXCEL·LENT"

A Fent Carrerany s'ha fet ressò de les notícies que han aparegut als principals diaris de la nostra illa sobre el premi que s'ha concedit a Miquel J. Company, un santjoaner casat a Maria.

BULLIT DE NOTÍCIES

Miquel J. Company, tècnic agrícola, fill d'un pagès de Sant Joan i gendre d'un pagès de Maria de la Salut ha estat premiat aquest mes de Febrer com a "Agricultor Sobresaliente" de les Balears per la seva feina dins el món agrícola.

Una setmana o dues després, havent presentat tot el seu currículum i informe davant tots els representants de les diferents províncies de tot Espanya, fou elegit com a "Tercer Agricultor Sobresaliente" nacional.

El premi li serà atorgat el 17 d'Abril als actes que la F.I.M.A. (Feria Internacional de Maquinaria Agrícola) de Saragossa. Enhorabona pel guardó.

NA GABRIELA MAS FONT GUANYÀ UN COTXE

En el sorteig mensual de la CECA, na Gabriela Mas Font guanyà un flamant cotxe, un Golf de color vermell.

El premi li va ser entregat davant l'oficina pel delegat de SA NOSTRA a Maria, Rafel Socias i un càrrec de la part comercial de l'entitat bancària.

Enhorabona pel premi!

Pere Antoni Pons y Llorenç Payeras

RACES AUTÒCTONES

Sota aquest títol han aparegut durant els darrers dissabtes de febrer i que tendran continuïtat durant els propers dissabtes, uns fascicles dedicats a animals domèstics de raça autòctona mallorquina.

Aquest projecte conta amb el patrocini de la Conselleria d'Agricultura i Pesca del Govern Balear, de l'Institut d'Estudis Ecològics (INESE) i del grup Serra.

La realització d'aquests fascicles ha consistit en un intens treball de camp duit a terme des de fa més d'un any a càrrec d'en Llorenç Payeras (enginyer tècnic agrícola i president del patronat de Races Autòctones PRAM) i d'en Pere Antoni Pons, ramader i secretari del PRAM i ex-membre del consell de redacció de Fent Carrerany. A ells la nostra enhorabona pel seu esforç, constància i dedicació a un treball didàctic.

Demografia

ENS HAN DEIXAT:

En Rafel Rotger Jordà, que morí el passat dia 31 de gener a l'edat de 38 anys. Vivia al carrer Antoni Monjo, 1.

Què descansi en pau.

BENVINGUTS:

Na Joana Aina Aulet Miquel que va néixer dia 6 de febrer de 1991. Els seus pares són En Jaume Aulet Mas i Na Joana Miquel Serra.

Foto de Na
Francisca Mas

Na Francisca Mas Pons, que va néixer dia 13 de Febrer de 1991. Els seus pares són En Joan Mas Colombram i N' Aina Maria Pons Vanrell.

Enhorabona als pares i demés familia.

JA L'HAN FETA:

En Miquel Torrens Quetglas i Na Martina Vives Alcover, que es casaren el passat dia 16 de Febrer a l'església parroquial de Maria de la Salut.

N'Esteve Font Darder i Na Catalina Bergas Ramon, que es casaren el passat dia 17 de Febrer a l'església parroquial de Maria de la Salut.

Que el vostre amor no acabi mai!

TELEFONS D'INTERES

AJUNTAMENT		525002
	Fax	525194
METGE		525265
APOTECARIA		525020
ESCOLA DE DALT		525083
ESCOLA DE BAIX		525252
CA SES MONGES		525144
LOCAL 3 ^a EDAT		525564
PARRÒQUIA		525033
GESA INCA: AVARIES		500700
BOMBERS		085
AMBULATORI D'INCA		502850
SON DURETA		239447
AMBULANCIES S.S. (INCA)		502850
AMBULANCIES		200362

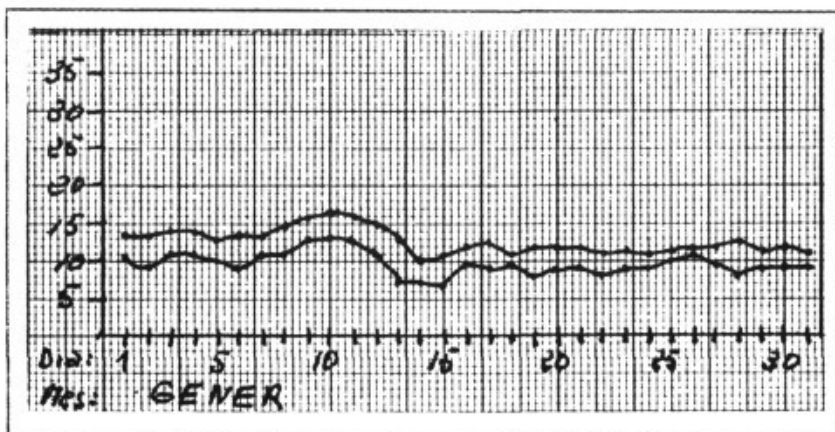
SERVEIS SANITARIS

A partir de les 15 hores, totes les urgències mèdiques queden concentrades al PAC (Punt d'Atenció Continuada) de Sineu al carrer Ponent, 3.

Aquest servei està disponible tots els dies dels les 15 hores fins a les 9 hores del dia següent. Els festius, dissabtes i diumenges estarà disponible les 24 hores.

TELÈFONS DE SINEU: 520818
520292

El temps

GRÀFICA DE TEMPERATURES MÀXIMES I MÍNIMES.

PLUVIOMETRIA

Dia	Litres
4...	3
12...	34'5
20...	3
22...	3
24...	22
25...	22
26...	18
31...	2'5

TOTAL 148 l/m²

Temps passat

MARÇ DE 1987

- I si parlàssim d'autoritat...
- Un batle que no compleix la llei.

- Independents de Maria.
- Part Forana: un mal que ve d'enrera.
- Pàgina Bíblica: Paraules del Bisbe.
- Natura: Som nosaltres, amos i senyors dels animals?
- Enquesta als alumnes de la segona etapa.

MARÇ DE 1988

- L'obesitat.
- Cinc anys d'autonomia.
- La columna de la llengua: Apedregar les teulades pròpies.
- Sa Xerradeta: Amb la directiva de la Tercera Edat.
- Sa Farinera.
- Els antibiòtics.
- Casa de la Vila.

MARÇ DE 1989

- La societat consumista: la margarina vegetal.
- Carta P.S.O.E. i resposta de Fent Carrerany
- Àrees naturals protegides.
- Pàgina Sanitària: Nutrició.
- Sa Xerradeta amb l'amo En Martí de Son Monjo.
- Correu Obert: "El Diario de Mallorca" en la llista negra.
- Feim Carrerany: Excursió a la Trapa.

MARÇ DE 1990

- Assemblea General de Fent Carrerany.
- La protecció del medi ambient: l'educació ambiental.
- Maria i el diccionari vermell de Llorenç Capellà.
- Sa Xerradeta amb Magí Ferriol, batle sortint.
- Casa de la Vila.
- Sa Rua 90.
- Benvingut, Jaume.
- Subvenció de Sa Nostra per a la compra d'una casa per a la Tercera Edat.
- Feim Carrerany: Volta al Puig Roig.

RUA 90

El Dijous Llarder, el passat dia 7 de Febrer, es celebrà la ja tradicional Rua Escolar.

Cap a les 15'30 h. començaren a sortir de l'Escola de Dalt els alumnes del Cicle Mitjà i Superior, desfressats, acompanyats dels seus tutors per començar la rua d'enguany. Obria la marxa una curiosa parella de nuvis seguida per les comparses de les diferents classes i d'algunes mares que volgueren participar.

L'itinerari que se seguí fou el següent:

- Escola de Dalt.
- Carrer Nou.
- Plaça des Pou.
- Carrer Ramon Llull.
- Escola de Baix, aquí s'hi afegiren els nins del Cicle Inicial i Pàrvuls.
- Carrer Antoni Monjo.
- Carrer de Sa Quintana.
- Carrer de Sant Miquel, de Ca Ses Monges on s'hi afegiren els nins petits de Sa Guarderia i els de Ca Ses Monges, a més a més d'algunes persones de la Llar de la Tercera Edat que anaven desfrassades.
- Plaça de l'Església.
- Carrer de l'Església.
- Plaça des Pou. Aquí, després de donar dues voltes a la plaça començà una festa amb un grup d'animació infantil anomenat "Pam i Pipa" que durant més de dues hores amenitzà amb les seves cançons i fent participar a la gent en els seus balls. Durant un entremig es rifà una panera de Nadal a benefici del viatge d'estudis dels alumnes de Setè i Vuitè. A la fi de la festa l'A.P.A. del C.P. A. Monjo obsequià a tots els participants, amb coca amb tallades i begudes. L'organització va córrer a càrrec del Claustre del C.P. A. Monjo amb col.laboració de l'A.P.A. i de l'Ajuntament.

BALL DE DESFRESSES

El Dissabte següent, dia 9, a les 17'30 h. tingué lloc a la Plaça des Pou un ball de desfresses amenitzat pel "Duo Natura", organitzat per l'Ajuntament.

Hi participaren els nins del Club d'Esplai, la Tercera Edat i tots els qui tingueren ganes de ballar.

L'Ajuntament hi posà el beure, cava per a tots els qui en volgueren.

Onotre Sureda Ribas.

CORREU OBERT

SES ROTES VELLES, NO URBANITZABLES

El grup municipal Independents de Maria ens ha fet arribar el present escrit, presentat a l'Ajuntament i dirigit al Sr. Batle, amb el prec de la seva publicació:

"El grup municipal Independents de Maria amb aquest escrit li vol fer una sèrie de consideracions i una proposta.

Davant la resolució del conveni que aquest Ajuntament havia firmat amb l'empresa Meridional Mallorca segons acord plenari pres el passat dia 8 de Febrer, i tenint en compte que aquest conveni fou el motiu i causant de la declaració, dins les NNSS, d'urbanitzable la finca Ses Rotes Velles de Montblanc, consideram que, havent desaparegut la causa també ha de desaparèixer la conseqüència.

Consideram que l'Ajuntament, sobretot tenint en compte la proximitat de les noves eleccions, no ha de quedar fermat a aquests acords, ja que aquests fins el moment just han afavorit al senyor de la finca, que ha vists sobrevalorats els seus terrenys per una decisió municipal, sense obtenir els beneficis convenguts.

Aquests beneficis ens havien de permetre començar les obres de Clavegueram sense problemes econòmics, per la qual cosa, i vista la imperiosa necessitat que tenim d'aquestes obres, consideram també s'han d'iniciar les passes adients per a començar les obres.

Per això li proposam que comenci els tràmits per a qualificar els terrenys de Ses Rotes Velles de Montblanc en terrenys rústics, no urbanitzables.

INDEPENDENTS DE MARIA"

BENVINGUT MISTER MARSHERIDIONAL

M'agradaria posseir, entre d'altres coses, el do de poder transformar la realitat de les coses viscudes, la misèria que ens envolta continuament, en paròdia. Però per poder fer això se necessita tenir un cert esperit crític i

mordaç i, sobretot, més mala llet que un gall de brega. Desgraciadament, aquestes, diguem-ne qualitats, no m'han estat concedides en abundància.

Per què dic això? Idò, per tot el que ha passat a Maria d'ençà que una "empresa" (les cometes són, aquí, imprescindibles) va fer ensumar als nostres representants municipals un bon grapat de milions de pessetes a canvi de la qualificació com a zona urbanitzable d'unes tres-centes quarterades de la finca de Montblanc. De llavors ençà ja han passat més de dos anys. Per a un observador una mica perspicax que hagués anat seguint tot el procés d'aquest afer, el material acumulat tendria unes possibilitats extraordinàries per esdevenir una bona comèdia.

Tot el que ha anat passant, sobretot aquest darrer any, m'ha recordat massa sovint, l'excel·lent pel·lícula d'en Berlanga "Bienvenido Mr. Marshall". Per ventura, el fet que jo (i algun regidor de l'Ajuntament crec que també) vaig esser un d'aquells al·lots que vàrem créixer alimentats amb aquella llet en pols que els nord-americans donaren tan generosament al Govern espanyol a canvi de l'ús de tota una sèrie d'instal·lacions militars tant a Mallorca com al territori peninsular (bases, per cert, de les quals avui parteixen els famosos superbombarders B-52 que deixen la seva morfífera càrrega sobre Iraq), potser, dic, m'hagi fet comparar els dos esdeveniments.

En Berlanga, en la seva excel·lent pel·lícula, va sebre retratar de la manera més irònica possible, la il·lusió d'aquella pobra gent que creia que amb el Plan Marshall el futur seria millor, que tots en sortien beneficiats i que el progrés seria immediat. Això de pensar que els vendria a veure un senyor que els ompliria les butxaques de doblers, que els trauria de la fam i de la feina, va ser extraordinàriament captat per la subtil mala llet del director valencià.

Amb tot això de Montblanc ha passat dos cèntims del mateix. Els "numerets" que els nostres representants municipals han executat són dignes d'una antologia de la comèdia. Entre una negociació inicial a la baixa, visites més o manco accidentals a la península a veure maquetes o a veure algun personatge que "pareixia tot un senyor", declaracions oficials en contra de les impugnacions a la publicació de les normes, sessions extraordinàries per tal de donar més facilitats i temps a l'empresa ("pobreta") perquè fes arribar l'aval promès, ens hem passat un any d'allò més divertit. He de confessar que més d'una vegada, durant aquests darrers vuit mesos, m'he sentit incòmode quan companys de feina en veure'm arribar el dilluns al matí la primera cosa que feien era

demanar-me si els milions ja havien arribat. L'espectacle que s'ha donat ha estat realment depriment. I què s'ha aconseguit? Pensau-ho una miqueta. Si la idea inicial era que a canvi de la declaració de Zona urbanitzable l'empresa donava uns doblers al poble, d'això, res de res. El sòl ja és urbanitzable i l'empresa no n'ha donat ni cinc, ni en donarà, perquè l'Ajuntament n'ha rescindit formalment el contracte. L'únic beneficiat en aquesta operació és el propietari del terreny que ha vist com de la nit al dia un terreny que no valia quatre cèntims ara el pot vendre a preu de solar urbà. L'escogulada ha estat de primera divisió.

Ja he dit al començament que material per fer una comèdia n'hi ha, i en abundància, però la cosa no està per anar de berbes. Al poble l'han estafat. Els seus representants municipals han venut una part del terme (el propietari de la qual no és precisament dels més necessitats), a canvi de no-res.

Si és que realment volen que el poble no en surti perjudicat jo els demanaria, de la manera més sincera possible, que recapacitin, i que en el que els queda de legislatura iniciïn els tràmits per retornar Montblanc a allò que mai hauria d'haver deixat de ser: zona rural.

Joan Gelabert i Mas

OBRES SOCIALS

Per segona vegada (i no em cansaré de repetir-ho), per mediació d'aquesta revista, declar sincerament que no tenc res contra el Menjador. No ho veig ni bé ni malament. Tampoc n'estic a favor. És una cosa que no he criticat mai, però que tampoc n'he contat glòries. I si ho trec a rotlo una vegada més, és perquè circulen rumors pel poble, referents a un donatiu fet, per un anònim, de 200.000 ptes. I en aquest poble això de donar anònimament és tan extraordinari que m'ha cridat l'atenció. No és que tengui res a dir, com es pot suposar. Jo som d'aquells que opinen que cadascú fa dels seus diners el que li vengui en gana. Però es pot comentar, no?

El que sí em preocupa, em fa mal i vergonya, és un altre fet que ha passat a Maria aquests mateixos dies. En referesc a la capta que es va fer a la Parròquia, el diumenge passat, dia 10 de febrer, per LA FAM DEL MON. I, sabeu el que es va recollir en totes les funcions del dia? Idò jo vos ho diré. En total els mariers donaren a la nostra Parròquia, perquè servís d'intermediari entre nosaltres i els que pateixen fam, la quantitat de 47.000 ptes. Benvingudes, supòs que digué en Pere, gràcies a tothom.

Sempre es podran comprar unes saques de farina. Però jo no som en Pere, i com a marier he de confessar queestic empegueït. I com a cristià, indignat. Perquè, sabeu a quant ens toca a cada un? Doncs, a 26 ptes. I sabeu el que els mariers hem pagat per uns sopars a unes Autoritats convidades a les Festes? Doncs, pagarem (copiat de Fent Carrerany) 87.178 ptes. per un , 35.865 ptes pel segon i 59.732 ptes pel tercer. A més, contribuïm sovint a subvencionar distintes associacions, esportives, d'oci, culturals, etc.. en milers i milers de pessetes. I, tant si vos ho creis com si no vos ho creis, vos he de dir que si de mi depengués, totes aquestes subvencions se veurien augmentades, perquè per molt que fem, tots els que ara podem, mai no serà prou per fomentar l'esport, l'oci, o tantes altres coses que puguin contribuir a elevar la cultura del nostre poble. I aquest, precisament és el motiu de la meva indignació. Per què sinó, vegem... ¿Qui pot admetre que un poble que es té per cristià sigui tan esplèndid (i mai no ho serà prou, repetesc) en certes coses de cada dia, i quan es presenta UN DIA L'ANY una ocasió d'ajudar els qui, amb certesa, sabem que passen fam de bon de veres, que moren sense poder endur-se'n un tros de pa a la boca (tots tenim televisors i ho veim continuament), no se comportarà així com Déu mana?

El Universo es nuestra mesa, hermanos.
Las masas tienen hambre.
Y este pan es su carne,
destroza en la lucha,
vencedora en la muerte.
Somos familia en la fracción del Pan.
Sólo al partir el Pan
podrán reconocernos.

Aquests versos, com podreu veure, no són meus. Aquestes "sentències" són del bisbe Pere Casaldàliga. Un catalanet primatxol, "perdut" per aquelles terres dels nostres germans d'Amèrica. Un cristià d'aquells que jo dic de bon de veres.

I diu més el bisbe Casaldàliga. Hi afegeix:
PRIMERO ES EL PAN, DESPUES...

Repetesc que no he volgut molestar ningú, ni aficar-me en la vida dels altres, però és cert que no he pogut reprimir el meu impuls de revolta i m'he posat davant la màquina. I aquí queda el meu pensament, que ningú es molesti, deman.

Una forta abraçada per a tots.

Miquel Oliver i Roig

POEMES I GLOSES

ANTROPOLOGIA D'UNA MANADA D'ESPÀRECS

He deixondit de cop, al vell misteri
i m'he vist traginat, d'una volada,
al despús-ahir de l'home i de la Terra,
quan l'adjectiu de brosta era salvatge
i llibertat, el nom de la pastura;
quan el trot dels cavalls, lluny d'aregada,
esclataven tambors per la foscúria
que eguinaven al mar de les tenasses;
quan els torrents seguien el seu demble
i els peixos i els ocells feien nissaga;
quan l'enginy de la fam no era la sembra
ni el càstig de la cleva, la llaurada;
quan la Seu de les arts era una cova
i el palau del Consell, una barraca;
quan la pedra infantava nostra Història
amb talaiots i taules funeràries
i el mac de la bassetja demagògica
era pel caçador la millor arma.

He deixondit, de cop, el vell prodigi
d'Humanitat cercant una manada
d'espàrecs primerencs per l'atapida
i agressiva bardissa, que és garlanda
al gran claper quan fita la garriga
i vorera quan broda la camada.

Ajupit, he refet el gest de segles
-el mateix primitiu capteny exacte
mil milenars abans de ser moneia-,
apropant-me pel regne dels herbaires
al porc senglar que grufia endins tubercles,
a la llebre que furta espipelladas,
a l'egua que llepassa menudències
i a la vaca que sega a les llepaines.

Ajupit, he refet el gest de segles
retornant, altra volta, als pasturatges
de quan jo era, encara, mansa bèstia.

Encisat, he tastat calfred d'entranya
per la unitat de sexes dins natura
que, hermafrodita, brosta espàrecs mascles
que esdevenen femelles quan maduren,
tot espigant espargueres mares,
talment com la porrassa quan afua
la tija que és albó de nierada
i mor en femení de caramutxa.

Atrevit, he pagat forta alcabala
al fibló de gelosa esparreguera,
que defensa sos fills a rapinyades
i a punyides d'agulla prou penelles,
esperonant les mans, a trenc de nafra;
amb l'esplet de puetxes fetilleres.

Tanmateix, a la fi, dins la desgràcia
he rodolat de ple, per la mania
d'exercir, altre cop, de raça humana
dins la trista curolla comptadissa.
He aplegat els espàrecs en manades
catalogats segons les fesomies.
He condemnat els d'ombra a classe baixa
i els de gat he erigit a estofa mitja,
mentre que els castellans de la gran casta
del llinatge n'han fet categoria.
He faixat amb porrassa les manades
i he plorat la lliçó de mon racisme.

Del llibre de Poemes "Nissaga de Sen"

d'En Jaume Santandreu i Sureda.

VISITA PASTORAL DEL

SENYOR BISBE A L'ARXIPRESTAT DE
SENCELLES.

REUNIONS CONJUNTES:

LLORET, dia 3 de Març a les 20'30 h. Agents de
pastoral.

MARIA DE LA SALUT, dia 8 a les 18 h. Mestres.

VISITA A MARIA: A les 20 hores, missa i a les 21
hores reunió amb qui vulgui a la capella fonda.

CARRERANY ESPORTIU

S'HA ARRIBAT AL FINAL, JA ERA HORA.

La travessia de l'equip de futbol de FONTHISA per aquesta lliga 1990/91 ja ha acabat. Ha costat alguna cosa més que sort emperò al final s'han aconseguit 3 punts que, comparats amb els de la temporada anterior sona a riulla.

Inclús ara, vists els esdeveniments, resulta prou difícil fer una valoració mínimament positiva del que ha estat la temporada i tal vegada justes pugui salvar del naufragi la voluntat i les ganes que al llarg de tot el campionat han posat una dotzena escassa de persones, no val la pena dir noms si ens fixem en els distints equips de cada jornada, que han fet que valgués la pena el viatge. Per ells l'agraïment pel que han fet i l'esperança que l'any que ve puguem seguir matant el gust del poder intentar jugar a futbol. Cal dir, i ara més que mai, que cadascú assumeixi les seves responsabilitats.

En la recta final de la lliga i més concretament a la penúltima jornada els pocs que ens aplegàrem a davant "Ca's Xigaler" per fer el desplaçament a Ciutat, vuit jugadors, decidírem no anar-hi, cansats de la insolidarietat dels qui no es presentaren. Recordarem que més o manco els mateixos ja havien hagut de jugar dos partits amb nou ideu jugadors i no vàrem voler repetir l'experiència. Després vàrem saber que al camp de "Son Malferit" ens esperaven dos jugadors més, així i tot just haguérem estat deu, i aquests ens segueixen semblant pocs.

Supòs que si els resultats hagueren estat positius i negatius a parts iguals la cosa no hagués estat de la mateixa manera, emperò de tots nosaltres depenia que això fos possible i no ho aconseguírem. Ara de res serveix lamentar-se i sí rectificar en el futur i pensar que fer un equip a marxes forçades, i suposant la bona voluntat de cada un del membres, no du molt lluny.

Per acabar això, que podria ser una autocrítica, dir que de cara a la propera temporada i encara que just sigui pels que han complert, s'intentarà tornar inscriure l'equip en la competició i intentar recuperar alguns elements vàlids.

Davant la possibilitat de participar en el Torneig de Primavera, no es va inscriure l'equip davant la poca seguretat que es tenia d'esser un mínim de jugadors a cada partit. Després de la victòria en el darrer encontre, aquí a "Sa Font" davant el penúltim classificat, en part gràcies a P. Morro, els que jugàrem sortírem amb ganes de poder jugar-lo i al final ja era massa tard per inscriure'ns.

El passat 15 de Febrer a un celler de Sineu es va celebrar un sopar de cloenda de temporada i inclús en aquest cas no vàrem esser més que 13 jugadors, i alguns convidats. Un mal presagi.

Per acabar, recordarem els qui han estat els golejadors: Joan Morey, Damià Bergas, Pere Mas Buñola, Gabriel Frontera, Bartomeu Quetgles, Pep Bergas, P. Morro, Ramon Porcel i Pere Font Mas.

Jaume Mestre Llompart.

EL CLUB D'ESCACS MARIA DE LA SALUT, REBÉ EL TROFEIG DE CAMPIÓ DE 2ona. DE MALLORCA.

En una gran festa escaquista, celebrada a Sta. Margalida, el nostre equip que tan excel·lent temporada ha realitzat, rebé de mans del conseller d'Hisenda Miquel Capó, el trofeu que el proclama per primera en la història com a Campió Absolut de 2ona. de Mallorca.

La festa va esser aprofitada per realitzar una inusual matx a trenta minuts per jugador entre les seleccions de la Part Forana i la de Ciutat. En total vint-i-cinc taulers.

El resultat va esser força eloqüent: 17 a 8 a favor del ciutadans; la Part Forana, malgrat tenir en les seves files al mestre internacional Boris Zlovniik, perdé clarament.

Destacam que el seleccionador de la Part Forana era en Pep Ferriol, i que quatre jugadors del nostre Club formaven part del combinat forà. En Gaspar Mas, En Xisco Mestre, En Jeroni Bergas i En Miquel Mascaró. Només En Jeroni i En Mascaró entaularen; els altres perderen.

EL 8 DE MARÇ, COMENCEN LES CLASSES A L'ESCOLA COMARCAL D'ESCACS.

En Pep Ferriol, ànima d'aquest projecte, ens informa que el proper 8 de Març es posa en marxa una escola d'escacs oberta a tota la comarca del Pla.

Els divendres de 18'30 a 20'30 i els diumenges de 9'30 a 11'30, en el local social del Club d'Escacs i dirigides per un dels millors professors d'escacs de Mallorca: En Miquel González.

A la foto teniu el mestre M. González

XISCO MESTRE, LÍDER A 1ª DE MALLORCA

A Felanitx es disputà el Campionat de Mallorca Individual a les categories de preferent, primera i segona.

Després de disputar-se tres rondes, el marier Xisco Mestre encapçala la classificació a 1ª amb tres victòries. A mig punt es troba En Jeroni Bergas.

D'aquesta manera, els èxits continuen en aquest club, modest però ple d'il·lusions en millorar el seu nivell i en difondre el nom del nostre poble per tota la comunitat il·lenca.

Enric Pozo Mas.

CARRERANY ESPORTIU

COMENÇA LA TEMPORADA

Una vegada més, després dels primers mesos de l'any, l'ambient ciclista de la nostra localitat es torna animar de cara a la temporada, i més concretament vistes a una nova edició, la setena, del Pla de Mallorca. Aquesta edició comptarà amb el patrocini de "La Caixa" i el Consell Insular de Mallorca, juntament amb la important col·laboració dels Ajuntaments de les distintes localitats on comencen i acaben les diferents etapes.

DATES I ITINERARIS

Ja estan decidides les dades de la celebració i els itineraris de cada una de les jornades que componen el "VII PLA DE MALLORCA-GRAN PREMI "LA CAIXA". La jornada inaugural es desenvoluparà en la modalitat contra rellotge individual des de la Plaça del Mercat de Sineu fins a la Plaça des Pou de Maria i estarà organitzada pel nostre Club. Els participants sortiran en intervals d'un minut per totalitzar els sis quilòmetres d'aquesta etapa que es disputarà el dia 28 d'Abril.

Les jornades següents, tendran com a dades de celebració i llocs de sortida i arribada de la cursa:

1 de Maig:	Sencelles
12 de Maig:	Lloret
19 de Maig:	Petra
26 de maig:	Sant Joan
2 de Juny:	Sineu
9 de Juny:	Muro

POSSIBLES PARTICIPANTS

Encara és molt prest per detallar quins seran els representants del Club Ciclista Maria de la Salut en aquesta edició. Malgrat tot, són molts els que han començat la temporada amb ganes i il·lusió, i també són algunes les cares noves entre el ciclistes locals.

CATEGORIES INFERIORS

A les categories d'infantils i alevins, ja està perfilat l'equip de cara a la nova temporada. Un aleví, Guillem Mas i els infantils Daniel Estarellas, Llorenç Seguí, Antoni Obrador i Simó Font. Tots ells, juntament amb la resta de ciclistes del nostre Club tendran l'ocasió de debutar a la nostra localitat el dia de Pasqua, en la celebració de la tercera edició del

"Memorial Tomeu Bergas".

ANADA A LLUC

El Divendres Sant, com en els anys anteriors, està prevista una nova jornada de companyerisme entre els socis i seguidors del ciclisme a Maria, la qual començarà a primera hora del matí. S'anirà de Maria a Lluc amb aturades a Llubí, per berenar, i al Coll de Sa Bataia, per reagrupar-se tots, abans de visitar la Patrona de Mallorca.

JORNADES DE L'ESPORT BASE

Coincidint amb les jornades de l'Esport Balear que ha organitzat i patrocinat el Consell Insular de Mallorca, ha estat publicada la 3ª edició dels "Llibres de l'Esport Balear", dedicada al ciclisme. La mateixa inclou un apartat dedicat al "Pla de Mallorca", i en ell apareixen tots els ciclistes de Maria que han aconseguit alguna de les tres primeres places o la victòria en alguna de les classificacions complementàries. Així hi apareixen Simó Darder, Ferriol Roig, Tomeu Arbona, Manuel Fernández, Antoni Mulet i Ferriol Colombram.

Club Ciclista Maria de la Salut

FEIM CARRERANY

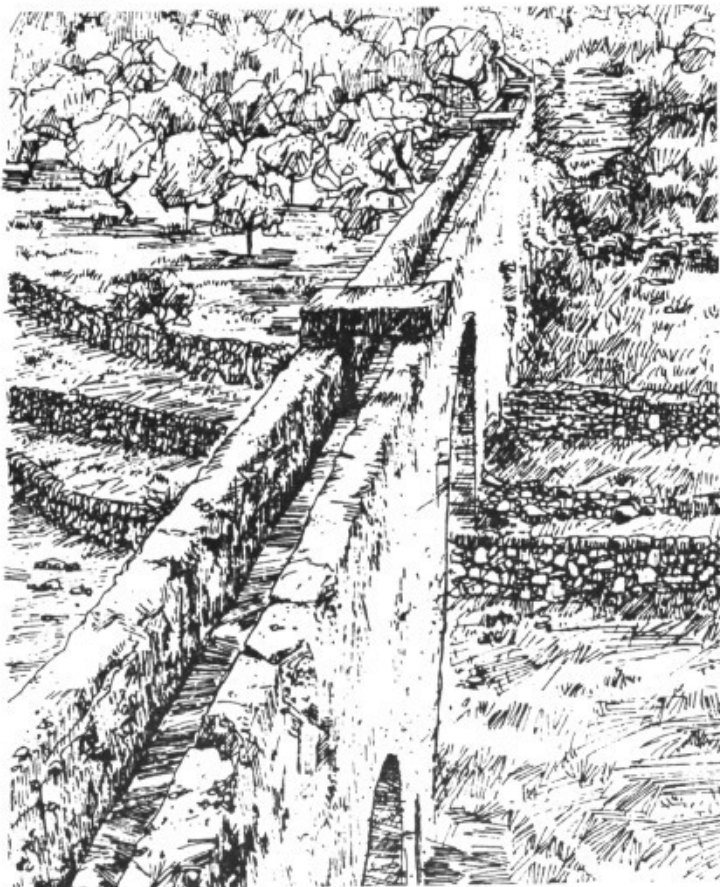
FEIM CARRERANY

El passat Diumenge dia 10 de Febrer arribarem fins a S'Avenc de Son Pou, a la Vall de Coanegra.

Partirem com sempre de Sa Plaça des Pou al voltant de les 8'45 h. Feia un dia mol clar i partirem cap a Santa Maria amb cotxes. Erem un grup bastant nombrós ja que els que havíem partit de Maria i els que ens esperaven a Santa Maria sumàrem vint-i-sis.

Deixàrem els cotxes devora la possessió de Son Torrella i ens encaminàrem cap a Son Pou vorejant el torrent que dona nom a la vall, Coanegra.

Un comellar ombrívol, estret i fondo, poblat des de l'antic, conserva diverses cases de camp, algunes reformades, altres en obres i d'altres mig enrunades; són: Son Berenguer, Son Guya, So N'Oliver, Sa Bassa, Son Roig, Ca'n Millo, Son Pou, ...

El camí està asfaltat i en bon estat fins a les cases de Son Oliver, on es troba un dels safarejos més grans de Mallorca, que no poguérem veure perquè el camí està vorejat de reixeta des de Son Torrella fins a Son Pou.

Passat Son Oliver s'acaba el camí asfaltat i el torrent corr a l'esquerra. Prest ens trobam amb la síquia de Coanegra, (que té l'origen aràbic i que servia per a fer energia per moure els

molins fariners) que passa per damunt del torrent formant un aqüeducte que té tres ponts i la síquia corr a la dreta del camí. Aquí ens aturarem a berenar.

Després de berenar emprenguérem la marxa. Immediatament travessàrem el torrent per un gual empedrat i amb molts d'equilibris perquè duu bastant aigua, i deixam el torrent a la dreta amb l'agradable soroll de l'aigua que corr i seguim fins a les cases de Son Roig on hem de travessar el torrent una altra vegada i on hi ha una font amb una rajola amb la següent inscripció:

Germans que per bona estrella
passau avui per aquí,
l'aigo vos surt a camí
de la font de Coanegra.

Seguint el camí, ara el torrent ens cau a l'esquerra i aviat ja arribam a les cases de Son Pou. Les barreres estaven tancades i pujant per una desviació a la dreta, deixàrem de banda les cases i tornàrem al camí principal. Passades les cases, i seguint el camí aviat trobàrem a la seva dreta la Font de Coanegra coneguda amb el nom d'"Ullal de Son Pou". Aquí comença la síquia de Coanegra.

Poc més envant el camí de carro es converteix en camí de ferradura. Després d'un quart d'ascensió hem de deixar el camí principal, que va a Orient, i agafàrem una desviació a la dreta. A gairebé un quart d'hora més per aquest nou camí arribàrem a una esplanada on es troba la mina que penetra a l'interior de l'Avenc de Son Pou, conegut també com a Cova d'En Botó o Cova dels Coloms.

Deixàrem les mobiles entràrem a la mina i trobàrem tancat però aconseguírem obrir la barrera de ferro i entràrem a l'avenc, impressionant per a tots aquells que ho fan per primera vegada ja que és una cova sorprenent per les seves grans dimensions, 150 m. de llarg per 70 d'ample i uns 70 d'alçada amb un forat a d'alt d'uns 10 per 8 metres, que és l'única entrada natural.

Hi ha una placa amb uns versos de Miquel Costa i Llobera que diuen:

Tot és aquí titànic, august, solemniàl.

FEIM CARRERANY

Tot aquí té el caràcter que lo vulgar desterra.
Enlloc se trobaria com en aquest coval
un monument a posta per cripta sepulcral
dels fills més grans de la nostra terra.

A la part baixa hi ha una altra sala en forma de rotonda que
no poguérem veure per falta de llum.

L'entrada artificial o mona data de 1.894 i les obres foren
dirigides per Pere d'Alcàntara Peña per encàrrec del
propietari de Son Pou per la intenció de recollir els excre-
ments dels coloms, molt apreciats com a adob per a la terra.

Férem fotos, filmàrem i alguns clapotejàrem abans de sortir
a l'esplanada on l'amo Antoni ens havia fet un bon foc,
torràrem, dinàrem i després alguns ens encaminàrem cap a la
boca natural per un camí molt empinat per a contemplar-lo a
l'inrevés la qual cosa dóna la sensació que ocupa l'interior
d'una muntanya buida. A la baixada tot foren rialles ja que la
majoria baixava arrossegant el cul.

A les 16'30 h. ja ens trobàvem una altra vegada als
cobxes, a Son Torrella i ens disposàvem a acabar
l'excursió com quasi sempre. Aquesta vegada fou al
"Foro" de Binissalem prenent una xocolata calenta amb
ensaïmada després de gaudir d'un magnífic dia i ja pen-
sant en la propera excursió que serà si Déu ho vol, el
segon diumenge de Març, també dia 10 i el lloc "LA CA-
NALETA DE MASSANELLA".

La sortida serà des de sa Plaça des Pou, com
sempre a les vuit i mitja del matí. Ferem gestions per anar-
hi amb autocar que ens pugui pujar a la benzineria des Coll
de Sa Bataia i recollir-nos a Mancor de la Vall. Convendria
que la gent que pensi venir-hi ho comuniqui amb antelació
suficient ja que les places són li-mitades.

Onofre Sureda Ribas.

